

УДК: 159.9:37.015.3

*Яворська Т. М., канд. пед. наук, доцент,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

САМООРГАНІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Анотація. Стаття досліджує важливий чинник професійного розвитку – самоорганізацію особистості, що базується на відповідних процесах, відображає вміння управляти собою, організувати особисту пізнавальну діяльність, здатність самостійно організувати свій навчальний процес з метою досягнення визначених цілей. Дотримання основних правил самоорганізації допоможе здобувачу освіти зрозуміти особливості свого характеру та поведінки, розкриє особистісний потенціал і стимулює самореалізацію, що в підсумку допоможе успішно навчатися, знайти перспективну роботу, досягнути поставлених життєвих цілей.

Ключові слова: особистісно-орієнтоване навчання, самоорганізація особистості, особистість.

Технологічні зміни, цифровізація всіх сфер життєдіяльності спричинили переосмислення ролі особистості в суспільстві, цінності її саморозвитку в умовах доступності значної кількості інформації. Сьогодні важливою є здатність людини самостійно управляти інформаційними потоками у швидкозмінному середовищі, здобувати й структурувати інформацію, перетворювати та надавати їй форму знання, адже цифровий світ потребує не тільки особливих аспектів реагування, а й здатності осягнути інформаційний зміст. У таких умовах актуалізується необхідність у постійному саморозвитку як в усвідомленому й керованому особистістю процесі, внаслідок якого відбувається вдосконалення розумових, моральних якостей людини, розгортання її індивідуальності.

В сучасних освітніх практиках разом із формуванням hard skills і soft skills велика увага приділяється також розвитку й формуванню життєвих навичок – life skills, що, за визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, розглядаються як «здатність адаптивної та позитивної поведінки, що дозволяють людям ефективно вирішувати потреби та труднощі повсякденного життя» [1]. Відтак якість і ефективність освіти суттєво залежать від самодисципліни та самоорганізованості здобувачів.

У контексті реалій сьогодення, що відкривають безмежні можливості для саморозвитку та самоосвіти людини, важливою є самоорганізація особистості як уміння людини так організувати свою діяльність, щоб найповніше реалізувати особистісний творчий потенціал за умов відповідної ситуації. Головними ознаками самоорганізації є вміння особистості налаштуватися на діяльність, її планування, підтримування працездатного стану протягом тривалого часу.

Загалом самоорганізацію варто розуміти як регульовану поведінку освітньої системи за відсутності зовнішніх упорядкованих впливів. Її регуляторами виступають внутрішні, глибинні структури свідомості людини. Йдеться про здатність людини самостійно організувати свій навчальний процес, фокусуючись на вирішенні питань розробки індивідуально орієнтованих освітніх цілей і завдань, спрямовування освіти та самоосвіти у контекст формування особистих та професійних якостей [2].

Сучасні цифрові технології надають доступ до різних знань. Загалом соціальні мережі з інструментами онлайн-тьюрингу скоротили відстань у просторі та максимально персоналізують навчання. Нині процес індивідуалізації в освіті, орієнтований на здобувача зі збільшенням його суб'єктної позиції, не втрачає своєї актуальності. Одним із важелів у формуванні сучасної особистості є особистісно-орієнтоване навчання, центром якого є особистість здобувача освіти, його самобутність, самоцінність. Метою особистісно-орієнтованого навчання є процес психолого-педагогічної допомоги здобувачу освіти у становленні його суб'єктивності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвому самовизначенні.

Сучасний ринок праці, серед іншого, вимагає від кандидатів на вакантні посади вміння організувати самого себе, оскільки:

- потрібно уміти швидко навчатись і пристосуватись, як того вимагають швидкі зміни технологій підприємництва і бізнесу;
- працівники повинні уміти володіти собою у стресовій ситуації, оскільки наростає невизначеність робочого процесу;
- потрібно вміти самостійно розвивати і зберігати креативність, оскільки це – одне з найактуальніших умінь на сучасному ринку праці;
- завдяки самопізнанню, яке є частиною самоорганізації, людина об'єктивно оцінює себе і розвивається, якщо цього вимагає ситуація.

Дотримання основних правил самоорганізації (рис. 1) допоможе зрозуміти особливості свого характеру та поведінки, розкриє особистісний потенціал і стимулює самореалізацію, що в підсумку допоможе успішно навчатися, знайти перспективну роботу, досягнути поставлених життєвих цілей.

Самоорганізація особистості – це важливе вміння людини. Вона є фундаментом відповідальності, амбіцій, знань та інших якостей успішної людини. Без уміння себе дисциплінувати, керувати своїми емоціями й почуттями, організувати своє життя, планувати свої справи тощо людина не здатна реалізувати себе повною мірою й досягти життєвого та професійного успіху [2].

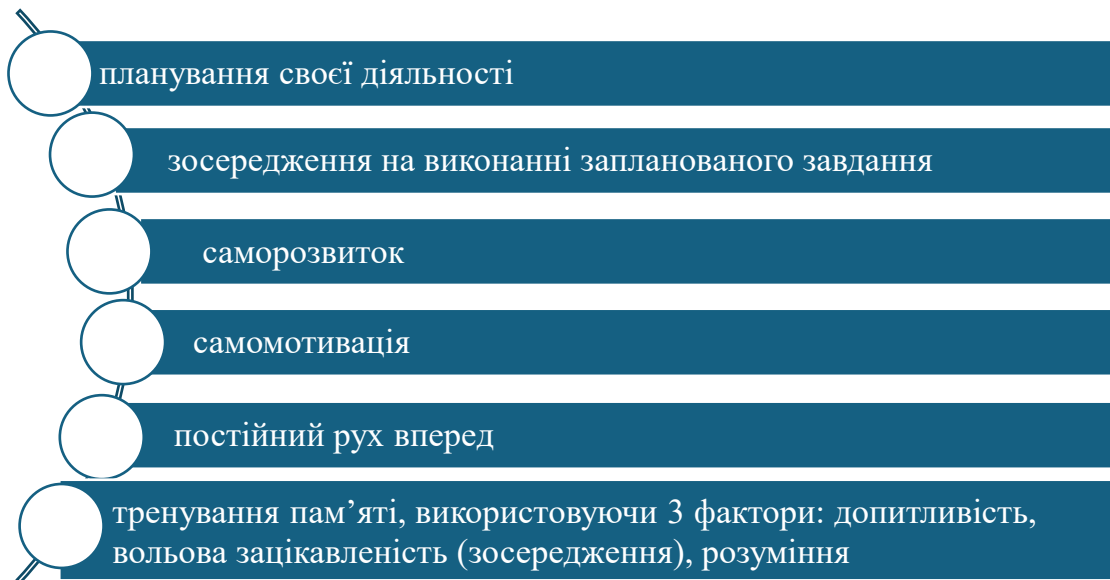

Рисунок 1 – Основні правила самоорганізації

Процеси самоорганізації умовно можна розділити на три рівні.

До процесів, що зароджують самоорганізацію особистості, належать:

- використання методів тайм-менеджменту, що вчить управляти своїм часом, ставити цілі, планувати свій день, розставляти пріоритети;
- використання методу інтенсивності, в основі якого лежить боротьба з прокрастинацією, необхідність виконувати дії більш інтенсивно, відводячи на кожен дію певну кількість часу.

До другого рівня належать процеси, які продовжують підтримувати рівень самоорганізації, незважаючи на зміну внутрішнього стану і зовнішніх впливів:

- самомотивація як процес пошуку рушійної сили, коли через певні впливи ззовні або внутрішні впливи ми втрачаємо бажання діяти.

На третьому рівні розташовуються процеси, які дають змогу використовувати для самоорганізації вже набутий досвід:

- навчання самоорганізації інших. Вченими давно визнаний той факт, що коли людина намагається донести якусь інформацію іншим людям, вона засвоює її на більш глибокому рівні шляхом підбору потрібних слів тощо. Навчаючи, людина вдосконалює свої знання, підкріплюючи їх прикладами успішної самоорганізації.

Висновки. Отже, самоорганізація особистості – це важливе вміння людини, що є фундаментом для відповідальності, амбіцій, знань та інших якостей успішної людини, тому що без уміння управляти собою і організовувати своє життя всі вони втрачають свою силу. Реалії сьогодення вимагають від людини здатності діяти планомірно, мотивовано, самостійно, а також швидко, об'єктивно оцінювати результати своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. WHO, Parthens in Life Skill Education. *Conclusions from a United Nations Interagency Meeting*. Geneva WHO, 1999. URL: <https://www.orientamentoirreer.it/sites/default/files/materiali/1999%20OMS%20lifeskills%20edizione%201999.pdf> (дата звернення: 06.06.2024).

2. Ганаба С. Самоорганізація як компетентність: поворот до особистісно-орієнтованої освіти. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України серія: Педагогічні науки*. 2021. № 1(24). С. 30. URL: <file:///F:/%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B8/628-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1271-1-10-20210426.pdf> (дата звернення: 06.06.2024).

3. Трансформаційні процеси у суспільній та соціокультурній сферах України: монографія / О. М. Анісімова, Л. А. Ковальська, Г. П. Лукаш, О. В. Прігунов, О. С. Щербіна, Т. М. Яворська. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 185 с.

